

М.В. СТАРИНСЬКИЙ
*ДВНЗ «Українська академія
банківської справи НБУ»*

ЩОДО ОЗНАК ВАЛЮТНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Радикальні економічні, політичні та соціальні реформи, що були здійснені в Україні після отримання нею незалежності корінним чином змінили фінансові взаємовідносини як всередині держави, так і на міжнародному рівні. На початку 90-х років ХХ століття були практично повністю зняті всі бар'єри відносно вільного руху грошових коштів як всередину держави, так і за її межі. Держава відмовилась від виключно адміністративно-командного способу впливу на економіку. На території держави почали виникати, змінюватись та припинятись відносини, пов'язані з економічною діяльністю, що до цього часу були практично неможливими і забороненими законом і від яких залежав нормальний

розвиток України як самостійної та економічно розвиненої країни. Яскравим прикладом таких відносин є валютні відносини.

На сьогоднішній день дослідження валютних відносин є одним із пріоритетних напрямків фінансової юридичної науки, оскільки від їх адекватного врегулювання правом залежить не тільки розвиток України як економічно розвиненої країни, а й інтенсивність надходження іноземних інвестицій в економіку країни.

Дослідженням валютних правовідносин не приділялось достатньої уваги, хоча безумовно не можна говорити, що їх взагалі не було. Окремі питання були досліджені такими вченими як А.Б. Альтшулер, Е.А. Васильєв, Е.А. Ровінський, В.І. Лісовський, Л.А. Лунець. На сучасному етапі розвитку юридичної науки України варто сказати, що дослідженню валютних правовідносин приділяли увагу такі вчені, як Е.А. Алісов, І.Б. Безклубий, О.А. Костюченко.

Проте незважаючи на те, що інтенсивність дослідження і увага вчених до валютних правовідносин поступово збільшується, все ж залишаються питання, що потребують подальшого дослідження та вдосконалення. Одним із таких питань є ознаки валютних правовідносин.

Аналіз наукової фахової літератури дає можливість валютні правовідносини визначити як урегульовані нормами права суспільні відносини, пов'язані з обігом валюти та валютних цінностей, а також діяльності уповноважених державою органів з приводу валютного регулювання та валютного контролю, метою яких є забезпечення прав та інтересів фізичних, юридичних осіб і держави.

Враховуючи зазначене визначення, до ознак валютних правовідносин можна віднести:

1. Валютні правовідносини – це урегульовані нормами права суспільні відносини, що виникають у процесі введення в обіг, припинення і сам процес обігу валюти і валютних цінностей. Ми вважаємо, що відносини пов'язані з обігом національної грошової одиниці – гривні не можуть бути визнані як валютні незалежно від їх суб'єктного складу, хоча в чинному законодавстві України зафіксована інша практика.

2. Мають змішаний характер – одночасно публічний і приватноправовий. Публічність проявляється в правовому статусі суб'єктів валютних правовідносин, встановленому державою правовому режиму валюти і валютних цінностей та механізмах правового регулювання, які в сукупності направлені на захист публічних інтересів суспільства. Приватний характер валютних правовідносин проявляється в можливості суб'єктів валютних правовідносин володіти та розпоряджатись валютою та валютними цінностями на власний розсуд (з урахуванням правового режиму іноземної валюти), укладати договори, направлені на виникнення, зміну чи припинення валютних правовідносин, самостійно визначати умови, на яких укладають зазначені договори.

3. Валютні правовідносини мають спеціальний правовий режим об'єкта. Правовий режим операцій з валютою та валютними цінностями

спеціально врегульований нормативними актами валютного права і проявляється в тому, що їх можна здійснювати лише на підставі ліцензії Національного банку України на право здійснення валютних операцій.

4. У валютних правовідносинах наявне певне коло суб'єктів – їх можна визначити як резиденти, нерезиденти та уповноважені органи державної влади. Особливим суб'єктом валютного права є Національний банк України, який виражає волю держави, виступає суб'єктом державного управління у сфері обігу валюти та валютних цінностей. У валютних правовідносинах прямо або опосередковано бере участь Національний банк України.

5. Валютні правовідносини опосередковуються через валютну політику держави. Валютні правовідносини є частиною економічних відносин, оскільки вони виникають, змінюються та припиняються в середині валютної системи. Тобто валютна система держави є середовищем і має в собі такі елементи, як режим курсу національної валюти, валютні обмеження, валютне регулювання, валютний контроль тощо.

6. Метою валютних правовідносин є забезпечення прав та інтересів фізичних, юридичних осіб та держави.

Старинський, М.В. Щодо ознак валютних правовідносин [Текст] / М.В. Старинський // Держава і право: проблеми становлення і стратегія розвитку: зб. матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 20-й річниці незалежності України та 20-й річниці заснування інституту президентства в Україні (21-22 травня 2011 р.). – Суми: Університетська книга, 2011. – С. 146-148.